

суб'єктами, модель машинного навчання була навчена ідентифікувати “підграфи” – ланцюжки транзакцій, які по суті є відмиванням біткоїнів. Ідентифікуючи ці підграфи, а не незаконні гаманці, такий підхід дозволяє зосередитися на процесі відмивання в цілому, а не на поведінці в ланцюжку конкретних незаконних суб'єктів. З 52 “грошових підграфів “відмивання”, передбачених моделлю і які були реалізовані через депозити на цій біржі, біржа підтвердила, що 14 з них були отримані користувачами, які були ідентифіковані як такі, що пов'язані з відмиванням грошей.

Штучний інтелект, блокчейн, великі дані та аналіз поведінки є “...ключовими інструментами, що дозволяють автоматизувати процеси, підвищити точність та швидкість виявлення підозрілих операцій. Однак, впровадження цих технологій супроводжується певними викликами, такими як проблеми з конфіденційністю, технічні бар'єри та регулятивні обмеження. Подолання цих викликів є критично важливим для забезпечення ефективного фінансового моніторингу в сучасному світі” [2].

Розглянуті типології легалізації коштів є частиною міжнародних зусиль щодо боротьби з відмиванням грошей, зокрема через міжнародні організації.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Закон України № 361-IX від 06 груд. 2019 р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>.

2. Каранетян О. М. Сучасні тенденції фінансового моніторингу в умовах воєнних дій / О.М. Каранетян, О.А. Колодійчук // Ефективна економіка. 2024. № 8. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.8.65>.

УДК 657.37:330.34+141.32+141.7

Семанюк Віта Зеновіївна,

д.е.н., професор кафедри обліку і оподаткування,

Жукевич Світлана Миколаївна,

к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування,

Західноукраїнський національний університет,

м. Тернопіль, Україна

ФЕНОМЕНОЛОГІЯ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ: ЕКЗИСТЕНЦІЙНА ПАРАДИГМА У ВЕКТОРІ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Сучасна економіка переживає глибокі трансформації, пов'язані з глобалізацією, цифровізацією і динамічністю соціально-економічних процесів, що потребує нових підходів до управління та його функціонального забезпечення, зокрема фінансового аналізу. У класичному розумінні фінансовий

аналіз – це «метод оцінки та прогнозування фінансового стану підприємства» [1]; «процес, що ґрунтується на вивченні даних про фінансове становище підприємства і результати його діяльності в минулому з метою оцінки майбутніх умов і результатів діяльності» [2]; «система способів та прийомів накопичення, дослідження інформації фінансового характеру...»[3]; «складова аналітичного економічного дослідження щодо вивчення рівня, змін і динаміки фінансових показників у їх взаємозв'язку і взаємообумовленістю, з метою прийняття ефективних управлінських рішень» [4].

Будучи методом, способом, процесом дослідження ефективності бізнесу, фінансовий аналіз упродовж тривалого часу залишається доменом технократичного підходу, характерними особливостями якого є: орієнтація лише на кількісні показники, методи та оцінки; нейтральність та об'єктивність фінансової інформації; прибутковість та оптимізація ресурсів як головні критерії ефективності; раціональність у прийнятті рішень та лінійна логіка ринку тощо. Втім, такий підхід має ряд суттєвих обмежень, зокрема: ігнорування нематеріальних чинників (екологічні наслідки, соціальний капітал, етичні дилеми); редукція складних рішень до математичних моделей; відрив аналізу від людського виміру, контексту й наслідків.

Концепція сталого розвитку вимагає ширшої перспективи – включення якісних, моральних і культурних змінних у процес прийняття рішень. На тлі зростання глобальних викликів – кліматичних, соціальних, етичних – постає необхідність переосмислення методології фінансового аналізу у світлі нових векторів, заданих Цілями сталого розвитку (Sustainable Development Goals, SDGs). Сформульовані Організацією Об'єднаних Націй Цілі ставлять перед людством завдання багатовимірного балансу – між економічною вигодою, соціальною справедливістю та екологічною відповідальністю. Формується новий фрейм для економічної діяльності, яка повинна бути не лише ефективною, але й соціально відповідальною, екологічно безпечною, орієнтованою на майбутнє. Передусім фінансова система зміщує акцент із досягнення короткотермінового прибутку на забезпечення довгострокової стійкості. У цьому контексті фінансовий аналіз не може залишатись «нейтральним»: він стає морально залученим, таким, що повинен враховувати наслідки економічних рішень у ширшому людсько-соціальному аспекті.

Враховуючи такі обставини, фінансовий аналіз виходить за межі традиційних підходів і набуває нових вимірів, пов'язаних із філософськими концепціями, зокрема з екзистенційною феноменологією. Такий підхід дозволяє розглядати фінансовий аналіз не лише як інструмент оцінки ефективності бізнесу, але й як метод розуміння людської діяльності у взаємодії з навколишнім світом, у якому аналітик є не пасивним спостерігачем, а активним учасником – інтерпретатором «економічної реальності» [5], який надає змісту фінансово-економічним явищам та процесам. Такий підхід резонує з екзистенціалізмом, у межах якого рішення та вибір мають глибоке значення для буття людини, а отже й для структури фінансових рішень.

Феноменологія виникла на початку ХХ століття як реакція на обмеження наукового раціоналізму та позитивізму. Її засновник, Едмунд Гусерль, запропонував повернутись «до самих речей» – усунення попередніх припущень і звернення до сутності досліджуваних явищ у їхній даності. У центрі феноменології є досвід переживання, зміст, який надається явищам, що дозволяє вивчати спосіб їхнього прояву в людському бутті [6]. У сфері фінансів це означає відмову від догматичного підходу до цифр та показників і звернення до контексту їх формування, сприйняття та інтерпретації. При цьому, фінансовий аналіз слід розглядати не тільки як набір методів для інтерпретації числової інформації, а як феномен взаємодії суб'єкта з економічною реальністю. Аналітик не просто фіксує дані, а надає їм інтерпретацію, значення, ухвалює рішення, які мають соціальні, моральні, екзистенційні наслідки, що корелює з ідеями екзистенційної феноменології, в якій увага акцентується на свободі вибору, відповідальності та автентичності суб'єкта [7; 8].

Саме така парадигма особистої відповідальності стає підґрунтям сучасного фінансового аналізу, зорієнтованого скоріше на довгострокову стійкість, чим на короткотерміновий прибуток. У синтезі з екзистенційною філософією фінансовий аналіз постає як цілісний, багатовимірний процес. Він покликаний здійснювати кількісну обробку інформації, аналізувати фінансові метрики та рефлексувати (усвідомлювати й інтерпретувати) над ними крізь призму людського буття, цінностей та соціальних наслідків рішень. Таке поєднання раціонального й екзистенційного створює умови для нового погляду на природу фінансової відповідальності в координатах сталого розвитку.

Фінансова звітність з феноменологічної точки зору, є не просто об'єктивним відображенням господарської діяльності, а продуктом людської інтерпретації, сформованим під впливом світогляду, інституційної логіки та системи цінностей. Її зміст залежить від очікувань користувачів – інвесторів, кредиторів, регуляторів, суспільства. В умовах інтеграції ESG-факторів звітність трансформується з технократичного інструмента у змістовно насичений текст, за яким стоять вибір, дії та відповідальність. Втіленням нової парадигми є інтегрована звітність, яка поєднує фінансову та нефінансову інформацію, висвітлюючи, як компанія створює цінність у коротко-, середньо- та довгостроковій перспективі. Такий формат звітності підкреслює взаємозв'язок між фінансовими показниками та соціальними, екологічними і управлінськими чинниками, акцентуючи відповідальність бізнесу перед суспільством.

Фінансовий аналітик у феноменологічній перспективі – це інтерпретатор, який шукає не лише точність, а й зміст, несучи відповідальність за вплив своїх рішень на соціальні та екологічні процеси. Його роль виходить за межі традиційного аналізу на користь усвідомленого вибору з врахуванням моральних, етичних та довгострокових наслідків фінансових рішень, що сприяють сталому розвитку та соціальній відповідальності. Відповідно, фінансово-економічні рішення є не тільки раціональним, а й свідомим вибором, що має екзистенційні наслідки для суспільства та середовища.

Феноменологія, як метод відкритого аналізу досвіду, дає змогу інтегрувати міждисциплінарний підхід у цілісне сприйняття фінансової діяльності. Для того, щоб фінансовий аналіз відповідав вимогам сталого розвитку, він потребує поєднання економіки та фінансів (як технічного інструментарію), філософії та етики (для осмислення змісту та значення), а також екології та соціології (для оцінки впливу на навколишнє середовище та суспільство).

Отже, фінансовий аналіз, у контексті становлення постіндустріального суспільства, вимагає трансформації власної парадигми. Феноменологічний підхід відкриває нові виміри становлення такої парадигми, які включають екзистенційні та етичні аспекти, адже інтерпретація фінансової звітності через призму людського досвіду дозволяє виявити ціннісні значення, що сприяють досягненню цілей сталого розвитку. Аналітик, який підходить до фінансів з феноменологічної перспективи, стає не тільки технічним експертом, а й моральним суб'єктом, що здатний впливати на створення етичного та відповідального економічного середовища.

Список використаних джерел

1. Старостенко Г. Г., Мірко Н. В. *Фінансовий аналіз : навч. посіб.* Київ : ЦНЛ, 2006. 224 с.
2. Загурський О. М. *Фінансовий аналіз : кредитно-модульний курс : навч. посіб.* Київ : ЦУЛ, 2016. 472 с
3. Тарасенко Н. В., Вагнер І. М. *Фінансовий аналіз : навч. посіб.* Львів : Новий світ - 2000, 2009. 444 с.
4. Цал-Цалко Ю. С. *Фінансовий аналіз : підручник.* Київ : ЦУЛ, 2008. 566 с.
5. Семанюк В. З. *Інформаційна теорія обліку в постіндустріальному суспільстві : монографія.* Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 392 с.
6. Гуссерль, Е. *Ідеї до чистої феноменології та феноменологічної філософії.* Харків «Фоліо», 2020. 345 с. <https://folio.com.ua/system/books/samples/000/002/319/original/%>
7. Heidegger, M. (1927). *Sein und Zeit.* Tübingen: Niemeyer.
8. Sartre, J.-P. (1943). *L'Être et le Néant.* Paris: Gallimard.